

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?

Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa [1] Kulttuuri on itseisarvo. Luovien alojen merkitystä hyvinvoinnille tulee korostaa. 2) Selonteossa esitetty valtioneuvostotasoinen ylivaalikautinen kulttuuri- ja luovien alojen toimielin on kannatettava ajatus. Se turvaisi jatkuvuutta.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Kotimaisten kielten keskuksen tehtävä on edistää toimialaansa kuuluvien kielten käyttöä yhteiskunnassa. Asiantuntijatyöllään keskus kannustaa kulttuuritoimijoita sekä kansalliskielten että kotoperäisten vähemmistökielten käyttöön kulttuurissa ja taiteessa. Kielenkäytön ohjeillaan, julkaisuillaan ja kieliaineistoillaan keskus tukee kansalliskielten monipuolista käyttöä suomalaisen kulttuurin kielenä. Kulttuurin perustaan kuuluva yhteisöä yhdistävä kieli variaatioineen ja kehityskulkuineen on suurelta osin olemassa Kotuksen aineistoissa ja mm. tekeillä olevissa sanakirjoissa.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Selonteon päämääränä on olla selkeä ja ymmärrettävä. Tavoite on kunnianhimoinen, ja hyvin laajaa aihepiiriä ylätasolla linjaava dokumentti uhkaa jäädä monitulkintaiseksi. Esimerkiksi selonteon suhde kulttuurin moninaisuuteen jää osittain epäselväksi. Johdannossa sanotaan, että ”selonteko on onnistunut, jos se lisää parlamentaarista ja sektorirajat ylittävää yhteisymmärrystä siitä, millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa ja miksi.” Lisäksi kerrotaan, että tavoitteena on luoda pirstoutunutta kulttuurialaa yhdistävä visio.

Kulttuurialalla pirtoutuneisuus kielteisenä ja ei-toivottuna piirteenä liittyy pitkälti rahoituspohjan hajanaisuuteen ja toiminnan hankemaisuuteen. Muotoilu, jonka mukaan pirtoutuneisuutta yhdistetään visiolla, antaa kuitenkin ymmärtää, että pirtoutuneisuudella viitattaisiin toimijoiden tai toiminnan moninaisuuteen, joiden kuvailu kielteisyyteen viittaavalla pirtoutuneisuus-sanalla ei tunnu sopivalta. Tässä kontekstissa myös tavoitteeksi asetettu yhteisymmärrys siitä, millaista kulttuuria Suomeen halutaan rakentaa, voidaan tulkita niin, että toimijoiden ja sisältöjen moninaisuudelle ei olisi tilaa ja että vain tietynlainen kulttuuri olisi tavoiteltua. Tätä tulkintaa emme pidä kannatettavana, vaan toivomme, että visio kulttuuritoiminnasta Suomessa rakentuu moninaisuudesta ja rohkeudesta kohdata erilaisuutta. Ehdotamme kohdan muokkaamista siten, että tekstistä välittyy tavoite kulttuurialan toimintamahdollisuuksien ja rakenteiden parantamiseen vision toteuttamiseksi.

Sivulla 10. sanotaan ”Suomessa kansalliskielet määritetään perustuslaissa, ja ne ovat kansallisen identiteetin kivijalka.” Ehdotamme kohtaa muokattavaksi siten, että kansalliskielten lisäksi tuodaan esille kulttuurin kielinä myös muut kotoperäiset kielet: saamen kielet, viittomakielet, karjalan kieli ja Suomen romanikieli, sekä muut Suomessa käytettävät kielet. Kyseisessä tekstikohdassa puhutaan kulttuurista identiteetin rakentajana, ja tämä näkökulma on erityisen keskeinen myös vähemmistökieliryhmille. Kulttuurin kehittäminen ja tukeminen monilla Suomessa käytettävillä kielillä ja vähemmistökielten huomioiminen olisi linjassa valtioneuvoston Kansalliskielistrategian ja Kielipoliittisen ohjelman kanssa.

Mikäli perustuslakiin viitataan, tuodaan selvästi ilmi perustuslain 17 § koko sisältö, jossa kansalliskielimaininnan lisäksi kerrotaan, että ”Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan” sekä viitataan viittomakielisten oikeuksiin. Hiljattain ilmestyneessä oikeusministeriön tilaamassa selvityksessä (Dahlberg, Maija 2024) ko. perustuslain pykälästä on tuotu esille, että perustuslaillinen oikeus

ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan koskee erikseen mainittujen ryhmien lisäksi myös muita kieli- ja kulttuuriryhmiä, esimerkiksi Suomen perinteisistä vähemmistöryhmistä karjalankielisiä.

Räsänen Matti
Kotimaisten kielten keskus